

Književnost in umetnost.

Slava cesarju Francu Jožefu I. Tovarš Emil Adamič v Kamniku sestavlja in komponuje pod naslovom „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ spevoigro, ki je namenjena šolskim slavnostim v letošnjem jubilejskem letu. Spevoigro bo lahko izvajati po ljudskih in srednjih šolah, pa tudi po raznih društvih. Pripravna bo tudi kot darilo. Za podlago ima štiri kitice cesarske pesmi ter proslavlja 60 letno vladanje cesarjevo. Že sedaj opozarjamo na to novo delo našega priznanega glasbenika.

Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. Roman. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan. Druga knjiga. Cena 2 K. — Izšla je druga knjiga tega znamenitega romana. Kdor je prečital I. knjigo, gotovo poseže tudi po tej. Tudi o drugi knjigi velja to, kar smo svojedobno povedali o prvi.

Slovenske starše in vzgojevalce slovenske mladine opetovano opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu, ter stane vse leto s a m o d v e k r o n i. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojevalcev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljskega in odgojevalskega, povesti in zanimive drobtine z vsega sveta. Malo imamo toli potrebnih in koristnih slovenskih časopisov kakor je „Domače ognjišče“. Naj bi se razširil ta lep list v vse slovenske hiše!

„Zveza slovenskih pevskih društev“ je imela dne 29. pret. mes. v Ljubljani svoj občni zbor, ki je bil dobro obiskan. „Zvezi“ pripada sedaj 41 pevskih društev. Skupni letni dohodki znašajo za min. upravno leto 1379 56 K, stroški 508 65 K. Letne prispevke je plačalo le 17 društev. „Zvezina“ društva se porazdele po posameznih deželah tako: Kranjsko 14, Štajersko 9, Koroško 2, Primorsko 10; med peveci (895) je 158 sopranov, 116 altov, 101 prvi tenor, 116 drugih tenorjev, 196 prvih in 164 drugih basov. — Nasvetovala se je ustanovitev pevskih šol in tečaj za pevovodje. — Predsednikom „Zveze“ za l. 1908. je izvoljen dr. Ravnihar. V odboru so tudi tovariši V. Rus iz Kranja, A. Rapè iz Ljubljane in C. a h e r l iz Ljutomera.

Politiški pregled.

* **Deželnozbornske volitve na Kranjskem.** Kmetiške občine volijo 21. februarja, mesta in trgi 28. februarja, veleposestvo pa 6. marca.

* **Zakon o belekranjski železnici** je cesar sankcioniral. Železnico začno graditi spomladi.

* **Zakon o tajnih volitvah v štajerskih občinah** je priobčila „Grazer Zeitung“ v svoji novoletni številki. Zakon stopi v veljavo po 90 dneh.

* **Deželnozbornske volitve na Češkem.** „Prager Zeitung“ je razglasila volitve za češki deželni zbor. Kmetiške občine bodo volile dne 20. februarja, mesta in industrijalni kraji dne 27. februarja, trgovske in obrtne zbornice 2. marca, veleposestvo 5. marca t. l. v krajih, določenih po zakonu.

* **Tirolski deželni zbor** je bil s ces. patentom od 30. m. m. razpuščen in bodo razpisane nove volitve.

* **Za deželnozbornske volitve na Češkem.** Eksekutivni odbor češke socialno-demokratske stranke je priobčil povodom predstoječih deželnozbornskih volitev okle, v katerem pravi med drugim, da bo narodni mir možen le tedaj, ako bo v deželnem zboru konec fevdalnega gospodstva ter pridejo v deželni zbor tudi zastopniki delavskega stanu.

* **Državni zbor** ima prvo sejo po božičnih počitnicah v ponedeljek, dne 13. t. m.

* **Matko Mandić**, znani istrski slov. poslanec, je obhajal na novega leta dan 25 letnico svojega političnega delovanja.

* **Na Hrvaškem** imajo novega bana, in sicer je imenovan za bana b a r o n R a u c h. Rakodezavno vladanje je bilo torej kratko.

* **Bosanska pragmatika.** Iz Sarajevskega poročajo, da je bosanska vlada izdala pragmatiko za uradništvo v Bosni in Hercegovini. S to pragmatiko se zabranjuje uradništvo, da se pridruži katerikoli politični struji ali stranki v deželi. Enako se jim prepoveduje kritika uprave, kakor tudi sodelovanje v vsakem privatnem društvu, kjer se kritikuje vlado, z nalogom, da vsak tak slučaj takoj prijavijo oblastniji.

* **Aneksija Bosne in Hercegovine.** Francoski listi so priobčili vest, da se Avstro-Ogrska tajno pripravlja, da koncem leta 1908 anektira Bosno in Hercegovino. Istočasno se ti listi podrobneje bavijo z avstro-ogrsko upravo teh zasedenih dežel ter strogo obsojajo preganjanje časnika, ki ne uživa nikake svobode.

* **Amnestija za bosansko-hercegovske vojaške begunce.** Uradni list „Wiener Zeitung“ je objavil odlok cesarjev z dne 12. decembra 1907 o pomiloščanju bosansko-hercegovskih vojaških beguncov.

* **Novi bolgarski proračun.** Točna vsota proračuna za leto 1908 znaša 126,900.000

levov; letošnji proračun je za pet milijonov levov večji nego lanski.

* **Konfiscirani pečati.** Iz Budimpešte poročajo: V seji upravnega odbora županije Csik je šolski ravnatelj javil, da rabijo predsedniki šolskih odborov v romunskih občinah pečate z romunskim napisom. Takoj je bil izdan ukaz, da se ti pečati konfiscirajo.

* **Protivojaška propaganda.** „Češko Slovo“, glasilo državnega poslanca Klofača, piše, da je vojno ministrstvo izdalo vsem poveljstvom v področju osmega vojnega zbora rezervatni nalog, v katerem se opozoruje na protivojaško propagando narodno-socialne mladine med vojaštvom, ter se zahteva, da se v poedinah vojašnicah poišče zaupnike narodno-socialne stranke, in ako se jih najde, odpošlje se jih na skrajno mejo monarhije v vojaške posadke na meji Bosne in Hercegovine.

* **Preosnova srbske vojske.** Srbski skupščini je predložila komisija za preosnovo vojske poročilo, da je uprava vojske slaba in da jo je treba nujno preosnovati. Komisija je predlagala, naj se reorganizirajo tudi vojna sodišča.

* **Vojne priprave Združenih držav.** Londonska „Times“ poroča iz San Franciska: Iz dobrega vira se zagotavlja, da so bili generalni adjutanti držav Columbij, Oregona in Washingtona pozvani od vojnega ministrstva v glavno mesto Washington, da poročajo glede obrambenih razmer ob morskimi obali in vezbanja milice v topničarski službi. Na Filipine se še vedno pošiljajo velike množine municije. Vojni material prevažajo ne le tovorni, marveč tudi poštne parniki.

* **Združene države in Japonska.** „Frank. Zeitung“ javlja iz Novega Jorka: Vlada Združenih držav je glasom vesti ameriških listov potrojila zalogo municije na Filipinah — „Sun“ poroča, da si je Japonska nabavila velike množine solitra za pripravlanje eksplozivne snovi „sitose“. — Japonski poslanik v Washingtonu je odpotoval na Japonsko in se več ne vrne na svoje mesto, zamenja ga drug diplomat.

Ali ste že obnovili naročnino za leto 1908?

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Otvarjamo novo rubriko, kjer bomo priobčevali vse darove, ki jih bo bodoča tri leta prejemale „Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta“ v smislu današnjega uvodnega članka.

Doslej so darovali: Tov. E. Gangl, Jakobina Ganglova in Marija Ganglova iz Idrije po 10 K, skupaj 30 K; tov. Jakob Dimnik 10 K; tov. Slavoj Dimnik iz Postojne 3 K, učiteljski IV. leta Ivan Dimnik iz Ljubljane 2 K, gospa Jedert Slapšák, nadučiteljica soproga v Vodicah na Gorenjskem, 10 K s pripomoji: V jubilejnem letu pa, hočemo tudi učiteljeve žene prispevati za učiteljski konvikt; da se pa v denarnici naših ljubih mož ne bo preveč poznalo, jim obljubljam: „Prigospodinjstvu bomo hranile in za konvikt denar dobile.“ Gospa Jospina Dimnik, nadučiteljica soproga v Ljubljani, 10 K. Živele darovalke in naslednice! — Skupaj 65 K.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrka Leskovic & Meden, trgovina špecerijskega blaga na Jurčičevem trgu v Ljubljani 20 K; tov. Lojze Gorup v veseli družbi v Postojni prikrošnjari 3 54 K; g. Fran Maselj, c. in kr. stotnik v Ljubljani, 2 K; tov. Rudolf Wudler iz Griž nabral pri sestanku v St. Petru v Savinski dolini ob priliki godovanja dveh Francejnov 2 40 K; tov. Josp Ambrožič iz Čateža ob Savi za novo leto 2 K. Bog plati.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Janez Pokorn iz Horjula; tov. Martin Replič iz Rakovca; tov. Alojzij Račič, tov. Marija Račič in tov. Marija Vider, vsi iz Boštanja. Živili!

Sotrudnikom. Ob vstopu v 48. leto se obrača naš list do vseh sedanjih sotrudnikov in sotrudnic s prošnjo, naj mu ostanejo zvesti tudi letos. Dela je mnogo, zato bi moralo biti tudi mnogo delavcev. Od dopisnikov pa si želimo tudi reči, ki je pri listu med glavnimi stvarmi. Naj nam pošiljajo rokopise o pravem času: članke in daljša poročila takoj začetkom tedna, drobne vesti pa moramo imeti vsaj do srede opoldne. Kar pride pozneje, ne more več v list dotičnega tedna. Vedno naj uporabljajo samo naslov, ki je označen na čelni strani. — Poročila naj bodo točna, jedrnatna in aktualna. Okrajna učiteljska društva — in sicer vsa in gotovo! naj nominujejo po svojem okraju, recimo za vsak sodni okraj, po enega

zanesljivega dopisnika, ki nas bo obveščal takoj in redno o vsem in vsakem, kar se dogodi v okraju in utegne zanimati naše bralce. Kdor sprejme ta posel, postane zanj obvezna dolžnost; to zahteva moška čast. Le na ta način se da organizovati naše redno in stalno sotrudništvo. Takega obsega lista ne zmore samo urednik, pa če bi ne bil nič drugega. Zato je treba skupnega dela, da pospešimo skupne zadeve. Mi: prosimo; vi: bomo!

Proti učiteljstvu. Sobotni „Slovenec“ piše doslovno: „Učiteljski Tovarš“ od 3. t. m. z ozirom na naša izvajanja, da bomo liberalne zagrizence med učitelji pogladi, kamor spadajo, za dobre in vestne vzgojevalce ljudstva pa poskrbeli, piše sledeče: „Naj se zgodi tako! Naj pridejo vsaj dobrim učiteljem dobri časi, druge naj vzame vrag, če je že tako določila „Slovenčeva“ volja! Samo prosimo, po katerem zakonom določili? Gospodje očitno mislijo vedno le na povišanje svojih plač, češ, če jih boste povišali, jih boste morali vsem in ne boste mogli razločka delati kakor tudi nebeški oče ne, ki pusti solnce sijati na dobre in slabe. No, nam se pa to ne zdi ravno glavna stvar. Prvo kar liberalni učitelji potrebujejo, je moralna podpora od strani ljudstva in povišanje njihovega ugleda, da morejo uspešneje delovati. Tega pa liberalnim hujšakcem med kranjskimi učitelji nihče drugi ne more dovoliti kot ljudstvo samo, ki je v tem oziru suverenno. Mi pa nič drugega ne pravimo kot to: Aktivna rezistenca proti škodljivemu ljudstvu na vsej štiri! Boj proti njim v vsakem društvu in v vsakem zastopu! Zato nobenih zakonitih določil ni treba. Zgled po drugih kroninah kaže, da tudi krajski šolski zastopi kaj premorejo, ako se postavijo. Ljudstvo kratkoma ne mara liberalnih „vzgojevalcev“ mladine, ampak hoče krščanske, ki ga ljubijo in umevajo. Brez zakonov vam pokažemo vrata. Bomo videli, koliko boste napravili sami, kako boste prenesli svojo „splendid isolation“! Zelo smo radovedni. — Taka pisava „Slovenčeva“ je čisto navadno hujskanje in nič drugega. Posvečeni in neposvečeni uredniki tega lista alarmirajo proti učiteljskemu pravu vojsko, a k sreči samo proti „liberalnim hujskačem med kranjskimi učitelji.“ Iz tega se vidi, da ne sega moč teh podpihivalcev preko mej blažene dežele Kranjske. Če se zgodi kje kako tolovajstvo in če pride neuko ljudstvo zaradi tega v konflikt z zakonitimi določili, bomo vedeli kje je temu iskati vzroka. Takrat se utegne zgoditi, da pokažejo vrata narodovim zavodnikom, in sicer ona vrata, ki jih zapirajo — jetničarji. Saj menda vendar še vedno veljajo zakoni tudi na Kranjskem, kjer poganja klerikalno rokovanjstvo najbujnejše cvetove. Na boj proti nam odgovorimo z bojem proti njim. Prevzetni in domišljavi gospodje naj blagovolijo vzeti na znanje, da še ni vseh dni konec in da so še danes resnične besede, ki pravijo, da pade pod mečem tisti, ki hodi z njim okrog. Sicer se pa „Slovenčeva“ sirovosti obsojajo same.

Duhovitost. „Slovenec“ ne zna biti samo sirov, ampak vsake svete čase je tudi duhovit. Prijatelji našega lista so mu „liberalni glupaveci Ganglovega papirja.“ Če to ni duhovitost, potem duhovitosti sploh ni! Kaj pa, ako naš list, njegov napredek in ugled grize njega — „Slovenca“? To bo to!

Kavalirstvo. Med tedenskim pregledom je napravil kavalirski „Slovenec“ v talarju lep poklonček — učiteljicam! Celibatar se laska ženskam — huj! Pravi namreč: „Učiteljice so zborovale 31. decembra. Glede taktuosti in finih manir se je njihovo zborovanje odlikovalo od zborovanja moških kolegov.“ — Pri zborovanju „moških kolegov“ je bil navzoč „Slovenec“ poročevalec; ta naj, če ima kaj moštva in poštenosti, izpove, kaj je bilo na zborovanju „moških kolegov“ netaktnega in nefinega. Če pa se bo lagal in zavijal resnicu, se utegnejo „moški kolegi“ prihodnjic spomniti „Slovenčeve“ teorije o kazanju vrat!

Gostinčar — govornik in še kaj drugega! Ljudje božji ali veste, kdo je Gostinčar! To je človek, ki naj vsak dan desetkrat zahvali Boga, da se je v ljudski šoli naučil branja in pisanja! Sicer bi ne bil državni poslanec in bi ne imel svojega lista, ki se imenuje „Naša moč“, in bi ne delal časti svoji domovini! Kadar nima drugega posla — razen da pobira dijete, sramoti v svojem listu učiteljstvo, moške kolege in ženske kolegije. Glede zadnjih je drugačnega mnenja nego njegov kolega in kavalir v „Slovenčevem“ uredništvu. Ta mu nemara navije ušesa, ker mu hodi v škodo. Poročajo nam, da piše Gostinčarjeva „Naša moč“: Učiteljstvo dobi batine od ljudstva. Učiteljstvo spada na klop, kjer ga bo izobraževalo ljudstvo. Učitelji so mu „šomaštri“, učiteljice „šomaštrice“, ki jim očita nepoštenost. Učitelji niso dostojni člani človeške družbe; predstavljajo višek nevednosti... O Pesku pravi, da je govoril na zborovanju v „Narodnem domu“ — teletenško in sirovo! — Samo tega ne pove „Naša moč“, kdo je osel in ignorant. Morda bi lahko to povedal kdo drugi, mi seveda nečemo, ker nismo imuni. A besede „Naše moči“ smemo ponavljati: teletenško in sirovo! Seveda bi bilo dobro, ko bi koga drugega položili na klop in mu nabrisali petindvajset prav gorkih in zaslužnih. Drugačnega odgovora ne zasluži človek, ki

mu je teletenstvo in sirovost moč „Naše moči“!

Somišljeniki! Agitajte za naš list med učiteljstvom. Učitelj ali učiteljica brez stanovskega glasila je suha veja v našem stanu. Če sploh kedaj, nam je posebno dandanes potrebna stanovske samozavesti. Le pogledite delavstvo, koliko žrtvuje za stanovske liste in stanovsko organizacijo. In mi? Marsikdo in marsiktera si domišljajo, da si ne more na leto pritrpati 8 K za „Učiteljskega Tovarša“. To ni res! Kdor se zaveda, da je učitelj, že spravi navzlic draginji in slabim plačam osem krono na leto za stanovsko glasilo, ki je dandanes potrebno vsakemu, kakor ribi voda. Torej, tovariši in tovarišice, otresimo se nezavednosti, zaspanosti in nebriznosti ter stopimo z novim letom vsi v vrsto naročnikov in sotrudnikov našega izbornega glasila „Učiteljskega Tovarša“! Tovarš, če prideš v družbo s tovarišem pozdravljaj ga: „Ali si naročnik „Tovaršev“? Tako storite tudi ve, cenjene tovarišice. Naš klic bodi: Vsaka učiteljica in vsak učitelj bodi naročen na „Tovarša“, vsaka šola pa na „Popotnik“, „Zvonček“ in „Domače ognjišče“.

Kdor ni z nami, je zoper nas. Tovarš, skrbite, da bo „Učiteljski Tovarš“ na razpolago v vseh čitalnicah in bralnih društvih, kjer ste vi člani. Zahtevajte „Tovarša“ v vseh gostilnah in kavarnah, kamor zahaja učiteljstvo!

Domače ognjišče nastopi drugi letnik. Tovaršev in tovarišice prosimo, da list širijo med ljudstvom in mu pridobivajo naročnikov. Novim naročnikom pošljemo radi zadnjo številko brezplačno na ogled; prosimo naj se nanzanijo Učiteljski tiskarni naslovi onih, ki bi se hoteli naročiti na Domače ognjišče. 1. in 9. številka prvega letnika sta nam pošli; vse ostale številke se pa še dobe.

„Naš List“, ki izhaja v Kamniku, se s hvalevredno vnetostjo zavzema za učiteljstvo. Prav je tako! Predali „Našega Lista“ so narodnemu učiteljstvu na razpolago. Podpirajmo torej ta časopis, saj je le za nas dobro, ako govore odločno in jasno besedo o učiteljstvu tudi neučiteljski listi!

Odprava tajne kvalifikacije. Družbe sv. Cirila in Metoda šolski odsek je v svoji seji dne 20. grudnia 1907 storil jako važen sklep: odpraviti tajno kvalifikacijo v oziru družbenih učiteljev. — Otroški vrteci se reformirajo, načrt je sestavil učitelj Skulj; ko ga vodstvo odobri, postane navodilo vsem družbinam vrtecem. — Šole se bodo nadzorovale intenzivneje, nadzornik stopi v dotiko tudi z ljudstvom, vse delovanje naj je v evidenci. — Družba bo v proslavo Bleiweisa in Vodnika izdala knjižico, pisano v mladinskem tonu, oskrbela pa tudi umetno izdelanih razglednic ter dveh velikih slovenskih mož. — Z zadovoljstvom pozdravljamo sklep o odpravi tajne kvalifikacije. To je vsaj nekaj modernega duha!

V Kokri v kranjskem okraju je do 20. t. m. razpisano mesto učitelja voditelja. Razpis, ki smo ga dobili, je nemški. V Kranju ne znajo slovenščine.

Čebelarstvo. Občni zbor čebelarke podružnice v Škofji Loki se vrši 19. t. m. ob 1. uri popoldne. Predava o umni čebeloreji tov. A. Li k o z a r. — Čebelarica podružnica v Kranju ima občno zborovanje dne 13. t. m. ob 2. uri popoldne v šoli na Primskovem.

Nemška šola v Tržiču. V Tržiču otroško enorazredno nemško šolo, ki jo bo vzdrževal „Schulverein“. Kakor čujemo, delajo Nemci na to, da bi prevzel vodstvo te šole tržički učitelj Karel Miklitsch, kateremu izkušajo preskrbeti pri šolski oblasti dopust, da bi lahko vodil šulferinsko šolo. Nemci so baje storili že v tem oziru vse „korake pri okr. šol. svetu v Kranju, kjer se jim je baje obljubilo, da se bo ugodilo njihovim željam. „Gorenjec“ pravi: Opozorjamo poklicane faktorje na to nemško nakano ter jih pozivljamo, da store, kar jim veleva narodna dolžnost. Ta bi bila lepa, da bi dežela plačevala Miklitscha za to, da bi vodil šulferinsko šolo.

Celjske ljudske šole so zaradi ošpic med otroci zaprte do 15. januarja. Zaprt je tudi prvi razred meščanskih šol.

Imenovanje na mariborskem učiteljskem. Imenovana sta za glavna učitelja Frid. N o v o t n y iz Iglave in dosedanji vladniški učitelj — Gabriel M a j c e n, ki je nedavno provzročil s svojim krivičnim postopanjem štrajk četrtletnikov. S tem je kaznen štrajkujočih seveda jako poostrena. Če bi človek smel, bi dejal, da je tako ravnanje — škandal. Toda mi ne pravimo tega!

Umrla je dne 26. pret. m. v 46. letu svoje starosti po komaj 4 dnevni a mučni boleznici gospa Marija Trebše, rojena Kranjec, soproga tov. Andreja Trebšeta, nadučiteljica na Srpenci. — Njene telesne ostanke so izročili materi zemlji dne 28. decembra. — Kako je bila blaga pokojnica priljubljena povsod, se je pokazalo s tem, da je prihitelo vse polno ljudstva od blizu in daleč izkazati ji zadnjo čast. Došlo učiteljstvo, na čelu mu c. kr. šol. nadzornik g. Andrej Lašič je zbralo mesto venca svoji nekdanji tovarišici znesek 20 K 16 h, ki se ga je odposlalo družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljano. — Rajnici blag spomin, potrtemu tovarišu in ostalim pa naše iskreno sožalje.

Podelitev Leopold Filipove ustanove za učitelje. Ta ustanova v znesku

89 K 13 h so dobili za leta 1908. 1909 in 1910: pomožna učiteljica Ivan Weber v Verdrenju in Josip Mihelič v Selu, provizorična učiteljica Anton Knap v Vrabčah in Franc Kermelj na Šentjurski gori, definitivni učitelj Ignacij Labernik v Lesah in provizorična učiteljica Antonija Vižin pri Sv. Trojici, — Leopold Filip je napravil dne 15 oktobra 1859 l. ustanovo, ki jo podeli kranjski deželni šolski svet onemu učitelstvu na kmetih, ki je najslabše plačano.

Hrvaško učiteljske v Kastvu. „Wiener Zeitung“ objavlja: Naučni minister je imenoval voditelja obrtne nadaljevalne šole v Kastvu, Mateja Šepića, provizoričnim glavnim učiteljem na hrvaškem učiteljske v Kastvu.

Novo društvo v varstvo zanemarnjenih otrok. C. kr. namestništvo v Trstu je vzelo na znanje pravila novega „Društva za varstvo zanemarnjenih otrok za sodni okraj Kobarid s sedežem v Kobaridu.

„Schulverein“ in „Lega Nazionale.“ Te dni je izdala uprava Lega Nazionale za Trentin italijanski prevod poročila o delovanju in napredovanju nemškega Schulvereina v Tridentu, na čisto italijanskih tleh. Naši Italijani prelivajo grenke solze zaradi nevarnosti, ki grozi njihovim krajem od nemške strani ter pozivljajo svoje, da pošteno pomagajo Legi Nazionale, ki ne more odbijati navalov Schulvereina. — In res dela to društvo čudeže. Poseljalo je po vsem Tridentu male, drobne nemške kolonije, v katerih so družbine šole prave nemške trdnjave. Pet tisoč razkropljenih Nemcev zna delati skrbi \$5.000 Italijanom! To je žalostno dejstvo, nasproti kateremu ne moremo ostajati ravnodušni ni mi Slovenci in Hrvatje. Zakaj na vsak način Nemci napredujejo od ene ali druge strani, ali vedno proti našemu morju in našim krajem. Italijani pa ne morejo nikakor preprečiti te nemške poplave. Zakaj? Ker so sami krivični in pravi zločinci nasproti nam, svojim sosedom, Hrvatom in Slovenem, katere tlačijo in raznarodujejo mnogo brezobzirneje, nego delajo to Nemci v Tridentu. Zaman je sklicevati se na etičnost narodne borbe za samoohranbo, ko se v tem pogledu greši uprav tam, kjer bi se moralo dokazati, da se pravičnost in etičnost te borbe pripozna absolutno in nasproti vsem! Italijani-mučenički v Tridentu ne morejo zadobiti simpatij ni naših ni nikogar drugega, dokler so na isti način zločinci proti naši deci in našemu narodu. Lega bo mogla odbijati Schulverein tedaj, ko bo pravičnejše zastavljala svoje moči, ko ne bo raznarodovala nas, ki branimo svoje otroke!

Izjava. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda nam poroča: „Slovenski Gospodar“ piše v svoji št. 58. z dne 19. grudnia 1907 v notici na tretji strani, da so se šolske sestre na družbeni šoli na Muti morale umakniti z Mute, oziroma, da so same prostovoljno odpovedale zaradi raznih napadov radikalnega dijaštva in nehonetnega postopanja odbora družbinega. Na to povsem neutemeljeno in za družbino vodstvo žaljivo predbacivanje si dovoljujemo vsled vodstvenega sklepa z dne 27. grudnia 1907 na podlagi aktov konstatirati tale dejstva: Na Muti je imela družba doslej enorazredno dekliško šolo, ki so jo oskrbovale častite šolske sestre iz Maribora. Kmalu po otvoritvi te šole so se pri vodstvu oglašali različni rodoljubi duhovniškega in posvetnega stanu z nasveti, naj se šola spremeni v mešano dvorazrednico, ker šola samo za deklice ne donaja zadostne koristi. Tako je n. pr. č. g. kaplan Josip Somrek v Marenbergu v dopisu z dne 29. septembra 1900 stavil te tri nasvete: 1. da se šola razširi v dvorazrednico, 2. da se sprejmejo dečki, kar je glavna stvar pri obmenjeni šoli, in ker tudi kmetje in delavci to žele, 3. da se nastavi moška učiteljska moč. — Tudi odborniki obeh podružnic mariborskih so z dopisom z dne 15. marca 1907 prosili, naj izkuša družba preje kot mogoče ustanoviti tudi deško šolo na Muti, ter so naglašali, da je treba nastaviti za deško šolo poštenega, vernega, delavnega, vestnega in neomadeževanega učitelja. V 185. vodstveni seji je sedanji odbor sklenil na Muti otvoriti dvorazrednico za dečke in deklice. Na to so častite šolske sestre v Mariboru s pisnim z dne 15. septembra 1907, št. 121 pisale to-le: „Predstojništvo vpraša in prosi določnega odgovora, če namerava slavni odbor družbe s to novo ureditvijo mutske šole odpustiti šolske sestre, ali jih če še nadalje uporabiti za pouk in v kakem razmerju.“ — Na to jim je družba z dopisom z dne 25. septembra 1907, št. 1274 naznanila, da je družba res sklenila šolo na Muti razširiti v mešano dvorazrednico — in pristavila tole: „Ker pa je v svrhu izvršitve tega sklepa treba zadostiti mnogim predpogojem in ker odbor po svojem tehniškem izvedencu šole študira vprašanje, se li bo dvorazrednica dala spraviti v naše poslopje, vam danes ne moremo dati nobenega določnega odgovora. Zato Vas prosimo kratkega potrpljenja z zagotovitvijo, da vam pravočasno pišemo, ko bode mogoče storiti kak definitivni sklep.“ Na vodstveno prošnjo si je preteklo jesen g. nadinženir Jul. Hilbert kot tehniški strokovnjak ogledal graščino in vsa druga gospodarska poslopja, ter pozneje vodstvu izročil utemeljene nasvete o prezidavah in popravah bodisi sploh, bodisi zaradi pridobitve druge šolske sobe. V seji dne 6. novembra 1906 je vodstvo predlogom g. nadinženirja

Hilberta pritrnilo in z dopisom z dne 7. novembra 1907 se je častitim šolskim sestram na Muti naznanilo, katere poprave in prezidave se morajo izvršiti na družbinem poslopiju, ter da bode ta popravila in preuredbe nadzoroval član družbinega odbora gospod Pahernik. Na ta dopis so častite šolske sestre v Mariboru z dopisom z dne 9. novembra št. 147 odgovorile to-le: „Ker vodstvo šolskih sester v Mariboru ni dobilo na prošnjo glede mutske šole nobenega določnega odgovora, pač pa zagotovilo, da se osnuje na Muti v kratkem dvorazredna mešana šola, sklepa, da namerava družbino vodstvo glede učiteljskega osebja uvesti stanje, vsled katerega bi ne bilo več mogoče šolskim sestram poučevati na tamošnji šoli. Raditega se usoja vodstvo šolskih sester v Mariboru družbi sklicujoč se na pogodbo, odpovedati oskrbovanje šolskega pouka na Muti in javiti, da šolske sestre ostanejo le pod pogoji, ki so jim zajamčeni v pogodbi z dne 8. grudnia 1896 št. 3703, oziroma z dne 17. julija 1903, št. 2323, torej samostojno, kakor do sedaj na Muti do 30. septembra 1908.“ V tem dopisu šolske sestre ugovarjajo nekaterim popravilom, češ, da so za časa njihovega bivanja na Muti nemogoča in da bi jih taka popravila in preuredbe motile v njih posesti. — Ugovorom radi preuredb v poslopiju je vodstvo z dopisom 11. novembra 1907 v toliko ustreglo, da je naročilo edinoletno priredbo druge šolske sobe, priredbo prostorov za pisarno in učila se pa odloži do časa izselitve šolskih sester. Dopis o odpovedi je vodstvo na podlagi vodstvenega sklepa rešilo z dopisom z dne 2. grudnia 1907, št. 1759: „Častitim šolskim sestram v Mariboru. — Na cenjeni dopis z dne 9. novembra 1907, št. 147, se častitim šolskim sestram naznanja, da je vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v seji dne 25. novembra 1907 odpoved oskrbovanja šolskega pouka na Muti in naznanilo, da se velecistite šolske sestre iz Mute izselijo dne 30. septembra 1908 vzelo obzljavo na znanje. Pri tem se je konstatovalo, da vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda pri svojih dosedanjih ukrepih v zadevi družbine šole na Muti ni storilo ničesar, kar bi moglo dati kak utemeljen povod za napade, ki so se vršili po javnih listih na družbino vodstvo, in kar bi onemogočilo daljše sodelovanje častitih šolskih sester na Muti. Dalje je vodstvo v isti seji sklenilo, če bode le mogoče pričetkom prihodnjega šolskega leta, t. j. o Veliki noči 1908 na Muti otvoriti prvi razred mešane ljudske dvorazrednice. Poleg tega razreda še ostane drugi razred dekliške šole, v katerega pridejo deklice, ki pohajajo sedaj v prvi razred dekliške šole. Za pouk na mešanem prvem razredu se nastavi posvetna učiteljska moč, glede pouka v drugem razredu pa se naprosijo častite šolske sestre, da istega oskrbujejo pod dosedanjimi pogoji do 1. septembra 1908, t. j. do časa svoje izselitve. — Častite šolske sestre v ljudo prosimo, da sprejem tega dopisa družbi potrdijo ter obenem naznanijo je-li hočejo pouk v drugem dekliškem razredu oskrbovati do 1. septembra 1908.“ Častite šolske sestre so na ta odlok z dopisom z dne 17. grudnia 1907, št. 162 javile: „da ni mogoče, da bi (predstojništvo) rado ustreglo želji slavne družbe, oskrbovati pouka v drugem dekliškem razredu do 1. septembra 1908 zajedno z moško učiteljsko močjo, ker se to ne strinja s pravili redovništva.“ To so fakta, na podlagi tega fakt blagovoli slavno občinstvo soditi, je li vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v tej stvari postopalo res — nehonetno.

Razgled po šolskem svetu.

— **Rockefeller za vseučilišče.** Kakor javljajo iz Novega Jorka, je znanj milijonar Rockefeller daroval vseučilišču v Čikagu dva milijona dolarjev za pokritje primanjkljaja v minulem akademskem letu. Rockefeller je doslej daroval za to vseučilišče že 23 milijonov dolarjev.

— **Novi učiteljski zakon za Bosno in Hercegovino** je bil v uradnem časopisu objavljen na dan novega leta. Po tem zakonu bo učiteljsko v teh dveh deželah pomnoženo, toda še ne tako, kakor bi bilo treba. Sicer je pa učiteljsko tamkaj dobro organizovano in izbojuje sčasoma še boljih uspehov.

— **Bolgarsko vseučilišče.** Bolgarsko naučno ministrstvo je izdelalo zakonski načrt, s katerim se na bolgarskem vseučilišču ustanovi tehniška fakulteta.

— **Koncert za otroke.** Čehi store mnogo za svojo mladino tudi v umetniškem oziru. Dne 19. novembra pret. l. se je vršil v Pragi v dvorani Rudolfini že drugi veliki umetniški koncert za otroke. Pri tem koncertu so sodelovali prvi umetniki ter so se izvajale same umetniške orkestralne in pevске točke. Mladina je bila nad vse navdušena. — Ali bi ne mogla „Glasbena Matica“ kaj enakega prirediti za slovensko mladino v Ljubljani?

— **Bivši vseučiliščni profesor Schwing.** Umril je v Pragi v 82. letu svoje starosti bivši vseučiliščni profesor na medicinski fakulteti češkega vseučilišča, vladni svetnik dr. Karel Schwing.

— **Dr. Swida — dvorní svetnik.** „Wiener Zeitung“ je objavila dne 31. decembra: Cesar je z najvišjim odlokom od 22. decembra t. l. podelil deželniemu šolskemu nad-

zorniku dr. Franu Swida v Trstu povodom njegovega zaprosenega umirovljenja naslov dvornega svetnika.

— **Učiteljsko v Zedinjenih državah.** Učeni oseb je v tej državi 500.000, med njimi je 1/4 učitelje. Učencev je 16.000.000. Šolski stroški znašajo 1300 milijonov kron. V Novem Jorku prejemajo učitelji po 3500 K na leto, a ne morejo izhajati s to vsoto v tem velikanškem mestu. O slabih plačah so napisali že isto literaturo. Po vsem svetu — ista pesem.

— **Častno darilo.** Deželno učiteljsko društvo v Šleziji je darovalo svojemu nekdanjemu zaslužnemu predsedniku Schuligu častno darilo 2000 K.

— **Kongres ruskih vseučiliških rektorjev** se je vršil te dni v Petrogradu. Rektorji so razpravljali o položaju, ki je nastal v zadnjem času na ruskih vseučiliščih. Rektor kijevskega vseučilišča je zaradi nedavnih nemirov na kijevskem vseučilišču krivil policijo in oblastnike, ki so se, namesto da so pustile, da dijaki svoje stvari sami rešujejo, mešali mednje in izzvali še večje nemire. Profesorji bi se že z dijaki sporazumeli. Kar se tiče varšavskega vseučilišča, se tamošnje dijaštvo bori za to, da zavlada na njem povsem poljski vpliv. Na to ne more naučno ministrstvo nikakor pristati in zaradi tega ne more dovoliti, da se to vseučilišče na novo odpre. Varšavski rektor Karskij je branil varšavsko vseučilišče ter dokazoval, da se varšavskemu vseučilišču kratijo vse reforme in privilegiji, ki jih dobivajo ruska vseučilišča. Naj se varšavskim profesorjem ne vežejo roke, a on uradi s svobodnimi profesorji varšavsko vseučilišče, kakor želi to ministrstvo. Varšavskemu rektorju je takoj odgovoril naučni minister Kaufman, da ne more ruska vlada ničesar popustiti niti dati kakih olajšav za rešitev vprašanja varšavskega vseučilišča. — Končno se je razpravljalo tudi o nekkih proforskijh vprašanjih, kakor tudi o večji kontroli na vseučiliščih od strani ministrstva. Po daljši razpravi je večina rektorjev sklenila, da je sedanja kontrola ministrstva povsem dovoljna in da ni strožja kontrola nad vseučilišči z ničemer opravičena niti potrebna.

Z gospodarskega polja.

— **Perutnarsko zadrugo za Kranjsko** so osnovali dne 2. t. m. v Ljubljani.

— **Voznilo je znižala državna železnica** ob nedeljah in praznikih na gotovih postajnih zvezah na Koroškem za prijatelje zimskega športa. Seveda mora dotična oseba dokazati, da se pelje po železnici le zaradi zimskega športa.

— **Minister za poljedelstvo dr. Ebenhoch** je naslovil na gozdarske in domenske direktorje naredbo, s katero nalaga gospodarskim organom v dolžnost, naj bodo vljudni in dobrotni v občevanju s prebivalstvom. V naredbi je rečeno: „Polagam veliko važnost v to, da se ne stavlja z odurnim in gospodovalnim nastopanjem prebivalstva na deželi v neprijetno nasprotstvo do drž. gozd. uprave in da se ne otežuje s tem potrebnega koncilijantnega občevanja; pričakujem za trdno, da se toliko s treznim osebnim taktičnim vplivanjem, kolikor v slučaju potrebe z energičnim nastopom posreči vzdržati, oziroma vspostaviti uspešno sporazumljenje med vsemi gozdarskimi organi na eni, in onimi sloji prebivalstva — posebno na deželi — ki so z uravnavanjem velikega števila interesov, posezajočih v praktično gospodarsko življenje, navezani na to, da mu organi drž. gozdarske uprave gredo razumno na roko.“

— **Malo loterijo odpravijo?** V finančnem ministrstvu razpravljajo o načrtu, bi li ne kazalo odpraviti male loterije ter uvesti razredno loterijo, kakor že obstoja v drugih državah.

— **Občni zbor „Slov. čeb. društva za Spodnje Štajersko“** se je vršil dne 28. pr. m. v mali dvorani „Narodnega doma“ v Celju. Bile so zastopane skoraj vse podružnice po svojih delegatih. Iz tajnikovega poročila povzemljemo sledeče: Slov. čeb. društvo šteje danes 20 podružnic z nekaj nad 500 članov. V tekočem letu se je ustanovilo 6 novih podružnic. Vzmiljenih je letos 2530 ljudstev s premakljivimi in 1530 z nepremakljivimi sati. Neorganizovanih čebelarjev je še okolo 1276 z 2207 panji. Bučelarsko leto je bilo letos skoraj povsod prav povoljno. Društveniki so pridelali 12.390 kg medu in 393 kg voska. Izborno društveno glasilo „Slov. Čebelar“ je romal v 515 iztisih na Štajersko. Društvo ima 1413 K 20 v dohodkov ter ima konec leta 198 K 50 v prebitku. Za prihodnje čebelarsko leto se je izvolil sledeči odbor: Kurbus Tomaž, nadučitelj na Slivnici, predsednik; Sivka Anton, nadučitelj v Št. Jurju ob j. žel., tajnik; Kosi Anton, c. kr. poštni oficijal, blagajnik; Strelec Ivan, nadučitelj, prof. Zelenik, c. kr. sodni pristav A. Zdošek in veleposestnik I. Samec, odborniki.

— **Nemški štajerski obrtniki** so sklenili prirediti jeseni leta 1908, jubilejsko obrtniško razstavo v Gradcu.

— **Vinska kupčija** se je zadnji čas na Goriškem nekoliko izboljšala. Prišlo je več trgovcev z Dunaja in s Češkega. Vipavsko vino plačujejo po 30 do 36 K, brisko pa po 33 do 36 K hektoliter, vino, ki ni vrelo na tropinah in ima blede barvo, plačujejo za dve kroni

dražje nego drugo vino. Prav trdega vina pa nočejo ti kupci niti imeti.

— **Štrajki v Avstriji leta 1906.** Trgovinsko ministrstvo je izdalo statistično poročilo o štrajkih v Avstriji leta 1906. Iz tega poročila je posneti, da se je štrajkovsko gibanje leta 1906. znatno povečalo. V tem letu je bilo skupno 1083 štrajkov na 6049 obratih z 276.424 delavci. Od teh je prostovoljno štrajkalo 153.688 oseb, dočim je bilo 13.098 delavcev prisiljenih praznovati. Največ štrajkovcev je pripadalo rudarstvu, namreč 25 2 odstotkov vseh štrajkovcev, potem tekstilni industriji (18 7%), tovarnam za predelovanje kovin (10 7%) in stavbeni stroki (10%). Štrajkovsko gibanje je trajalo v največ slučajih (62 2% vseh štrajkov) 1—10 in povprečno v vseh štrajkih 16 9 dni. Vzroki štrajkovskega gibanja so bili kakor navadno nezadovoljnost z mezdno, oziroma delavni čas.

— **Avstro-ogrška banka** je imela 30. pret. m. izredni občni zbor, na katerem je generalni svet stavil predlog: „Občni zbor izvoli skleniti, naj se generalnemu svetu da pooblastilo, vložiti prošnjo na obe vladi za nadaljno podaljšanje privilegija.“ Predlog je bil enoglasno sprejet. Pokazalo se bo, ali bodo Madžari, katerim se tako mudi ustanoviti samostojno državno banko, imeli toliko moči, da odklonijo prošnjo za podaljšanje bančnega privilegija. Sedanje razmere na svetovnem denarnem trgu so madžarskim težnjam po svoji državni banki skrajno neprijetne in gotovo je, da bodo tudi v bodoče milostivo uživali ugodnosti, ki jih jim dajejo dobro utrjene avstrijske finance in skupna državna banka.

— **Povišanje davka na špirt.** Vlada bo uporabila dohodke iz povišanja davka na špirt za saniranje deželnih financ. Vlada pripravljala zakonski načrt, ki ga spomladi predloži parlamentu. Dandanes znaša davek na kontingentirani špirt po 90 K na en hektoliter ter bo po vladnem načrtu zvišan za 30 do 40 K na en hektoliter; tarif na nekontingentirani špirt bo povišan na 144 do 154 K na 1 hl. Sedanje razpetje (razlika) v znesku 20 K med kontingentiranim in nekontingentiranim špiritom bi se zvišalo na škodo industrijalnih tvornic za špirt za 4 K na 1 hl. Po novi ureditvi kontingentiranja se bo industrijalcem kontingent znižal, kmetijskim izdelovalcem pa povišal. Danes znaša množina kontingentiranega špirta 1.017.000 hl na katere bi znašal povišek davka 30 do 40 milijonov kron. Anketa o saniranju deželnih financ, ki bi se bila imela vršiti že novembra, bo šele januarja meseca na Dunaju.

— **Parobrodno društvo Dalmacija.** Te dni prične plovno službo društvo „Dalmacija.“ Društvo prevzame v glavnem dve progi: Trst-Korčula in Trst-Metković. Vsako nedeljo ob 8. uri v jutro bo odhajal iz Trsta brzi društveni parnik v Korčulo, a vsak ponedeljek in soboto ob 5. uri popoldne isti brzi parnik v Metković. Vsako sredo bo odhajal poštni parnik popoldne v Metković, a vsako soboto ob 5. uri zjutraj v Spljet. Ta poslednji se bo ustavljal tudi v kvarnerskih lukah.

— **Mandžurska železnica.** Iz Pekinga poročajo, da se bivši ruski finančni minister Šipov pogaja s kitajsko vlado zaradi dogradnje karbinske železnice in zaradi koncesije v Mandžuriji.

Raznoterosti.

× **Barve pri cveticah.** Tudi pri cveticah je med vsemi barvami najpogostejša rumena barva, ki se javlja v 808 vrstah. Potem pride bela pri 687 vrstah, rdeča pri 504, zelena pri 313, modra pri 157, izpremenljiva pri 136, vijoličasta pri 122, večbarvna pri 68 vrstah. Rumena barva se nahaja pri divjih cveticah na neravnem, rekultiviranem zemljišču, v gozdu je najštevilnejše belo cvetje, zeleno pa na vlažnem zemljišču in na morskih obalah.

× **Kultura v Abesiniji.** Abesinija se v kulturnem pogledu čimdaljebolj razvija. Nedavno je cesar Menelik izdal dekret, s katerim je bilo ustanovljeno prvo ministrstvo po evropskem vzorcu. Vsak minister dobi po enega evropskega svetovalca, ki bo imel čast državnega predsednika. V prestolnici je zgrajen velik dvonadstropni hotel z evropskim konfortom. Razen tega se gradijo tudi železnice.

× **Punt v Šoli.** V Djakovu so se učenci spuntali proti učitelju ter prišli v šolo oboroženi z noži, a vodja puntarjev 13 letni Damjanovič je imel celo revolver. Učitelj je pravočasno zvedel za zaroto ter poklical orožnike, ki so dečke razorožili.

× **Jubilejno svetinjo za kmečke župane** je ustanovil nižjeavstrijski deželni zbor. Svetinje se razdele že ta mesec ter jih bodo nosili župani okoli vratu na traku v deželnih barvah.

× **Lov slanikov na Angleškem.** Letošnji lov slanikov v Yarmouthu in Lowestoftu je bil nenavadno ugoden ter prekaša vsa zadnja leta. Nalovilo se je namreč okroglo 900 milijonov slanikov v skupni teži 157.500 ton.

× **Veliki škandal** so bili te dni v dunajskem občinskem svetu. Krščanski socialisti so napadli stenočnografa ter mu raztrgali zapisnik, ker je stenočnografil oster govor socialno-demokratskega občinskega svetovalca Winarskega. Winarsky je bil od dveh sej izključen.

× **Dobrotnik.** Mestu Velikemu Varašdinu je ostavil milijon kron za mestne siromake arhitekt Rimanoczy.